

Vlaamse Juristenvereniging

Deze bijdrage werd door de Vlaamse Juristenvereniging geselecteerd en valt buiten de redactionele verantwoordelijkheid van het Rechtskundig Weekblad

Recht en crisis – een delicate verhouding

«Crisissen zijn uitdagingen» kopte ooit een succesvol boek. Dat is ongetwijfeld zo, maar in welke mate we een uitdaging zonder al te diepe kleerscheuren doorkomen, is een andere vraag.

Nog een andere vraag is voor juristen bijzonder pertinent: helpt het recht ons de uitdaging te doorstaan? Of beperkt recht enkel de schade? Of nog bescheidener: voegt het recht niet zo heel veel toe? Is het soms zelfs een hinderpaal? Want laten we eerlijk zijn: als een beleidsverantwoordelijke in de media vertelt dat een bepaalde maatregel «juridisch onmogelijk» is, klinkt dat in veler oren alsof de maatregel op zich wel wenselijk is, maar om een aantal obscure redenen toch maar niet wordt uitgevoerd.

Op dergelijke momenten voel je gewoon het vertrouwen in de rechtstaat wat verder zakken. Verontwaardiging is dan een begrijpelijke, maar weinig constructieve reactie. Pas wanneer we er als juristen zeker van zijn op geen enkele wijze aanleiding te hebben gegeven tot dergelijke reacties, is het moment gekomen om in verdedigingsmodus te gaan.

Als de juridische wereld dat kan en mag doen, moet het ook krachtig gebeuren. Dat kan deels gebeuren door erop te wijzen dat het recht een hulpmiddel probeert te zijn bij het afwegen van belangen. De uitdrukking «de gezondheid is toch het belangrijkste» is de vorige twee jaren geëvolueerd van een platitude die we bij elke jaarwisseling geacht werden te herhalen tot een breuklijn door onze samenleving. Is gezondheid inderdaad

belangrijker dan een performante economie of een bloeiend cultureel leven? En wat betekent «belangrijker» dan concreet? Allicht bedoelt niemand dat elke stap vooruit op het vlak van gezondheid gelijk welke beperkende maatregel kan verantwoorden. Zo komt het proportionaliteitsbeginsel op het toneel, dat bij nader toezien misschien nog belangrijker is dan het gelijkheidsbeginsel – en even moeilijk te duiden.

Recht gaat ook daarover: in moeilijke omstandigheden aarzelend bindende beslissingen nemen die achteraf zullen blijken al dan niet zinvol te zijn geweest. Recht is meer dan «dat mag niet». Dat weet elke lezer van deze rubriek – maar wat hebben we gedaan om dat tot een vanzelfsprekendheid te maken voor onze samenleving? De gezondheids crisis van 2020-2021 gaf elk van deze vragen een hogere urgentiegraad dan we gewend waren.

Het is ongetwijfeld nog te vroeg om *sine ira et studio* terug te kijken op de recente pandemiecrisis. Toch is dat wat de Vlaamse Juristenvereniging wil doen. Sterker nog, ze wil nog verder terugkijken, in de hoop op onverwachte plekken zinvolle antwoorden te vinden voor weinig comfortabele vragen.

Historicus Brecht Deseure verwierf een stevige reputatie door zijn onderzoek over de periode 1789-1831, die in België als één lange crisisperiode kan worden beschouwd. Regimes wisselen elkaar af, staatkundige verbanden wijzigen, recht en instellingen zijn in voortdurende transformatie. De Grondwet is tijdens deze hele periode een belangrijk thema in het publiek debat, zowel in de Brabantse Omwenteling, de Nederlandse periode

als de Belgische Revolutie. Vorsten, bevoorrechte standen, liberale en katholieke elites en politieke activisten bekampen elkaar naar aanleiding van grondrechten, politieke vertegenwoordiging en grondwettelijke garanties. In deze lezing zal Brecht Deseure ingaan op enkele cruciale aspecten van de relatie tussen publiekrecht en politieke omwenteling, met als centrale vraag of grondwetten revoluties net indamden dan wel veroorzaakten.

Ook Stefan Somers staat bekend als iemand die juristen aan het denken zet. In het spoor van zijn onderzoek over aansprakelijkheidsrecht en mensenrechten gaat hij op zoek naar de rol van het privaatrecht bij het kanaliseren en oplossen van maatschappelijke crises. Kijken we niet al te makkelijk in de richting van het publiekrecht?

Gouverneur Cathy Berx werd de vorige maanden volop geconfronteerd met de praktische gevolgen van een gezondheids crisis. Als juriste bekeek ze een en ander echter ook in een ruimer kader. Van die confrontatie getuigt zij op onze ontmoeting.

Ironisch genoeg is ook de vorm van ons ontmoeten nog steeds bepaald door de crisis. Als het van ons afhangt, zien we elkaar spoedig in levenden lijve weer, maar ditmaal zal het nog virtueel zijn. Er is dus geen plaats van afspraak, wel een tijd, en dat is dinsdag 12 oktober om 20u. Meer informatie vindt u op de website van de Vlaamse Juristenvereniging.

Frank Judo
Voorzitter
Vlaamse Juristenvereniging
www.vjv.be